

STAREA DE SPIRIT DIN MOLDOVA ÎN ANII 1945-1946

Nicolae Ionescu

Dincolo de realitățile economice, de marile prefaceri înregistrate la nivelul structurilor sociale, starea de spirit a perioadei 1945-1946 a fost influențată de propaganda susținută de Putere și de Opoziție. „Zvonistica epocii” a surprins marile frământări ale populației, temerile și speranțele ei¹.

Ne-am propus în continuare să selectăm câteva din temele propagandistice ale anilor de referință care au avut un impact deosebit asupra populației din Moldova. Aceste teme erau: „venirea americanilor”, tema colhozului, însoțită invariabil de hrana la cazan și traiul în U.R.S.S., tema antisemitismului și atitudinii antiguvernamentale, fără a neglija și alte manifestări ale populației și mediilor politice.

Situația dificilă în care se găsea România și îndeosebi Moldova era considerată, de majoritatea locuitorilor, în strânsă legătură cu ocupația sovietică. Cum România era un stat mic, incapabil să facă față marelui vecin, speranțele populației se îndreptau spre S.U.A. și Anglia. Pe parcursul războiului F.D. Roosevelt și W. Churchill anunțaseră, de mai multe ori, că odată cu încheierea păcii toate popoarele își vor recâștiga libertatea și vor fi slobode să-și hotărască destinul. De aici s-au hrănit speranțele românilor și a celorlalte popoare aflate într-o situație asemănătoare. Din nefericire, în scurt timp, speranțele s-au transformat în iluzii. Pe această problemă oferta istoriografică este bogată².

Tema iminenței războiului dintre sovietici și americani circula cu insistență și în Nordul Moldovei. Din Buletinului informativ din decembrie 1947 al Inspectoratului de Jandarmi Iași în mediul rural această problemă îngrijora foarte mult pe locuitori³.

Tema antisemitismului era și ea prezentă în acești ani, acreditându-se ideea că evreii au adus comunismul în țară, că din cauza lor s-a ajuns la dictatura roșie la noi. Aderenții extremismului naționalist au fost cei care

¹ Gh. Onișoru, **Vin americanii! – de la speranță la iluzie în România postbelică**, în *Anuarul Institutului de Istorie „A.D. Xenopol”*, Iași, tom XXXI, 1994, p. 299-314.

² A se consulta între altele N. Baciu, **Agonia României (1944-1948)**, Cluj-Napoca, 1990; Florin Constantiniu, **Doi ori doi fac șaisprezece. A început războiul rece în România**, București, 1997.

³ D.J.A.N. Iași, **Fond Inspectoratul General Administrativ**, dosar 8/1947, f. 211.

au susținut această idee, iar relativul său succes trebuie pus și prin legătura permanentă dintre antisemitism și antisovietism. Într-un raport de activitate al organizației Botoșani a Frontului Plugarilor din 25 martie 1945, se consemna: „În tot județul există un curent antisemit chiar mai puternic ca în timpul legionarilor ca o consecință a persecuțiilor îndreptate asupra românilor”⁴.

În Moldova se observau dificultăți în relațiile interetnice. În Regionalele locale ale P.C.R., se atrăgea atenția asupra dezvoltării unui spirit antisemit, care își făcea loc și printre membrii de partid. Cauza era în viziunea conducerii locale comuniste, faptul că „majoritatea comerțului este în mâna evreilor care practică o speculă deșănțată”⁵. Puternice răbufniri antisemite se înregistrau în ianuarie 1946 în județul Roman, pe teritoriul acestuia fiind lansați fluturași scriși de mână și chiar un manifest cu dimensiunile de 30 și 50 centimetri, intitulat **Români**. În cuprinsul lor erau aruncate o mulțime de invective la adresa evreilor⁶.

Unele comandamente militare sovietice, depășind prevederile Convenției de Armistițiu, săvârșeau acte de imixtiune în administrația românească. Astfel, pe teritoriul județului Putna Comandamentul militar sovietic din orașul Focșani controla întreaga activitate publică și dădea dispoziții cu privire la instalarea primarilor, aplicarea de amenzi, rechiziții de alimente⁷.

Pe teritoriul județului Tecuci, se scria într-o notă informativă din 28 februarie 1945, „se simte lipsa cumplită a articolelor de primă necesitate și în special a articolelor de băcănie”⁸. Într-o altă notă informativă din octombrie 1944 în județul Tutova, se menționa faptul că „agricultura mergea foarte slab și nu este însămânțată nici a cincea parte din suprafața arabilă... populația este agitată și în unele localități ca Unțești-Bogdănești nu vrea să mai știe de autoritățile locale și nu colaborează cu acestea”⁹.

Populația din orașul Rădăuți „manifesta îngrijorare pe tema lipsei produselor de primă necesitate. Această situație se datorează lipsei

⁴ D.J.A.N. Iași, **Fond Comitetul Regional Moldova, Frontul Plugarilor**, dosar 1/1945, f. 15.

⁵ Raportul este din ianuarie 1946, D.J.A.N. Iași, **Fond Comitetul Regional de Partid Moldova**, dosar 1/1946, f. 13.

⁶ Idem, **Fond 1, Comitetul Regional P.C.R., Iași**, dosar 1/1946, f. 159.

⁷ **Ibidem**, dosar 112/1944, f. 31.

⁸ **Ibidem**, dosar 104/1944, f. 112.

⁹ D.J.A.N. Vaslui, **Fond Prefectura Județului Tutova**, dosar 30/1944, f.10.

mijloacelor de transport și speculei”¹⁰. Aceeași situație o raportează și Legiunea de Jandarmi Tutova prin care locuitorii orașului Bârlad sunt îngrijorați de faptul că „majoritatea produselor de primă necesitate nu se găsesc pe piață, iar cele care sunt au prețuri exagerate”, îndeosebi cele de la comerțianții evrei¹¹.

Toate aceste lipsuri făceau ca o parte a populației să fie receptivă la propaganda dusă cu tot mai multă insistență de F.N.D. care prin programul anunțat le oferea o speranță pentru viitor. Pe plan politic, în urma discuțiilor care au avut loc la Moscova în ianuarie 1945, cu ocazia vizitei lui Gheroghe Gheorghiu-Dej în capitala Uniunii Sovietice, s-a apreciat că în acel moment numai un guvern al F.N.D. poate salva țara care se afla în pragul prăbușirii¹².

La începutul anului 1945 în mai multe județe din Moldova funcționarii administrației locale și a instituțiilor de ordine publică nu mai recunoșteau autoritatea guvernului. Ei refuzau să execute ordinele primite conformându-se doar dispozițiilor transmise de conducerea forțelor F.N.D. care le incitau la acțiuni ilegale în vederea înlăturării autorităților locale. Astfel, într-un **Buletin Informativ** de la sfârșitul anului 1944 al Legiunii de Jandarmi Tutova se sublinia că „unii membrii ai gărzilor patriotice lucrează pe cont propriu...”. „Multe elemente dubioase, cu trecut negru, foști condamnați la pedepse criminale, (cazul lui Madrichi Vasile – șeful gărzii patriotice din comuna Unțești-Bogdănești) fac percheziții de la sine putere, iar lucrurile ridicate de la locuitorii pașnici le împart între ei”¹³.

F.N.D. nu s-a limitat numai la atragerea muncitorilor, a populației de la orașe, ci și-a îndreptat atenția și spre țărănime, iar la sate în unele zone aceasta avea pământ insuficient. Pentru atragerea ei, programul F.N.D. preconiza realizarea imediată a reformei agrare. Se prevedea confiscarea și nu exproprierea moșiilor peste 50 ha, iar cele care aparțineau criminalilor de război se confiscau în întregime. Se exceptau de la confiscare pământurile bisericilor, mănăstirilor și monarhiei pentru a nu îndepărta aceste instituții de F.N.D. și a folosi influența lor în rândurile populației. „Țăranul are un atașament religios și e periculos să-l ridicăm împotriva noastră [...]. Și dacă și popii vor fi alături de noi, nu

¹⁰ Arhivele Naționale București, **Fond Direcția Generală a Poliției**, dosar 2/1945, f. 45.

¹¹ D.J.A.N. Vaslui, **Fond Prefectura Județului Tutova**, dosar 30/1944, f. 10.

¹² Ioan Scurtu (coord.), **România. Viața politică în documente. 1945**, București, 1994, p. 89.

¹³ D.J.A.N. Vaslui, **Fond Prefectura Județului Tutova**, dosar 30/1944, f. 10.

există forță care să împiedice reforma agrară”¹⁴.

Diferite categorii de cetățeni, sătule de anii războiului, care însemnau sacrificii de tot felul, sperau că sfârșitul care se apropia va aduce schimbările radicale în viața lor. De aceea erau dornici să participe la realizarea cât mai rapidă a acestor transformări. În plus, mijloacele de informare erau limitate aproape în exclusivitate la presa F.N.D., celelalte ziare fiind cenzurate sau chiar interzise. Ziarele *Scânteia*, *România Liberă*, *Libertatea*, la care se adăugau cele din provincie, dar de aceeași orientare, desfășurau o intensă propagandă în anii 1945-1946 pentru atragerea unor categorii largi ale populației și pentru denigrarea partidelor din afara F.N.D., îndeosebi P.N.Ț. și P.N.L.

Disponibilitatea categoriilor largi de cetățeni de a participa la realizarea transformărilor în care-și puneau mari speranțe a fost folosită de F.N.D., care a atras prin diverse căi o parte a acestor păături sociale. La începutul anului 1945 acestea erau prezente deseori în stradă, la mitinguri și manifestații. Până la sfârșitul lunii ianuarie la aceste manifestații muncitorii își exprimau îndeosebi revendicările lor de natură economică, precum majorarea salariilor, aprovizionarea întreprinderilor cu materii prime, înghețarea prețurilor.

În februarie 1945 observăm că revendicările economice trec pe locul doi, primele lozinci scandate la adunările organizate din inițiativa F.N.D. erau cele legate de preluarea puterii politice. Desigur că cei mai mulți dintre participanți la aceste manifestații veneau din dorința sinceră de a contribui la rezolvarea unor probleme ce îi interesau la acea vreme. Dar F.N.D. nu și-a limitat activitatea doar la atragerea și lămurirea diverselor categorii ale populației, ci, de foarte multe ori, s-a folosit și de alte mijloace ca șantajul cu concedierea, cu privarea de unele drepturi etc.

Populația din orașul Galați, se scria într-un document al vremii, „mocnește” și se arată profund nemulțumită de această situație, dar nu are nimeni curajul de a spune ceva, de teama terorii. F.N.D. a creat un oficiu de aprovizionare, iar atunci când se aduceau pe piața locală lemne, gaz, cartofi, nu se distribuiau decât celor înscriși în Front sau celor care consimțeau să se înscrie. Astfel, starea de spirit a populației din oraș este dominată de o nemulțumire generală¹⁵.

¹⁴ Ioan Scurtu (coord.), **op. cit.**, p.83.

¹⁵ Arhivele Naționale București, **Fond Inspectoratul General al Jandarmeriei**, dosar 104/1944, f. 83.

Prin convingere sau presiune, influența F.N.D. în rândurile populației crește. În primele luni ale anului 1945 în mai multe orașe ale țării ca București, Brăila, Bacău, Constanța, Botoșani, Roman au avut loc mitinguri la care au participat câteva mii de oameni, ceea ce îngreuna desfășurarea vieții normale și producea perturbări în economia țării. Aceasta l-a determinat pe primul-ministru Nicolae Rădescu, ca, în discursul rostit la 11 februarie 1945, să facă apel la păstrarea calmului și disciplinei: „Orice agitații – spunea el – trebuie să înceteze, fiindcă astfel se pune în primejdie ființa țării. Pentru satisfacerea de ambiții politice este criminal să se împingă tot neamul la pierzanie. Nu ne putem apăra împotriva nenorocirilor ce ne pândesc decât prin solidaritate, printr-o conlucrare a tuturor”¹⁶, aprecieri care, din păcate, datorită conjuncturii interne și externe, au avut un slab ecou. În acest timp, F.N.D. își intensifica acțiunile pentru răsturnarea guvernului și la intervenția hotărâtă a U.R.S.S. prin trimisul său la București, A. Vâșinski, este instalat la 6 martie 1945 un guvern procomunist condus de P. Groza, ceea ce anunța „sfârșitul treptat al democrației românești”.

Măsurile luate de noul guvern în vara anului 1945, în vederea blocării cerealelor din gospodăriile țăranilor au declanșat noi nemulțumiri, aceasta în condițiile în care seceta din Moldova amenința întreaga producție de porumb – fapt menționat în nota informativă a Legiunii de Jandarmi Tecuci din iulie 1945¹⁷.

La orașe, prețurile ridicate constituiau „punctul nevralgic al vieții de toate zilele”, de vină fiind haosul economic și speculanții: „România este o țară bogată”, “dar aruncată în criză de câțiva inconștienți care până azi au profitat de război, acum profită de dezastrul economic, îmbogățindu-se și mai mult pe spinarea și în dauna populației muncitoare” – se arată în notele informative ale Inspectoratului General al Jandarmeriei¹⁸.

Menținerea secetei în Moldova, conducea, în august 1945, la concluzia că producția de porumb scontată, la fel ca și cea de fasole, era total compromisă. În plus, țăranii erau nevoiți să suporte și regimul rechizițiilor și alimentarea trupelor disperate, informând organul superior de faptul că funcționarii comentau discrepanța ce se crease între salariile

¹⁶ Ioan Scurtu (coord.), **op. cit.**, p. 142.

¹⁷ Arhivele Naționale București, **Fond Inspectoratul General al Jandarmeriei**, dosar 104/1944, f. 197.

¹⁸ **Ibidem**.

jandarmilor cuprinse între 50 000-70 000 de lei și cele de la C.F.R., acolo unde un lucrător de linie primea 120 000 lei pe lună¹⁹.

Funcționarii publici se aflau într-o situație dificilă, suportând privațiuni imense. Ei solicitau fie mărirea salariilor, fie înghețarea reală a prețurilor, având credința că o soluție era posibilă prin aplicarea grilei de la C.F.R.. Comercianții, în schimb, erau „în continuă stare înfloritoare”, consumatorii fiind „la discreția” lor.

Pentru a doua jumătate a lunii august 1945 în darea de seamă a Inspectoratului Regional de Poliție Galați se sublinia faptul că satele erau pline de oameni veniți să se aprovizioneze pentru iarnă, prilej de care țăranii au profitat, ridicând considerabil prețurile. La un sac de grâu în doar trei, patru săptămâni crescuse prețul de la 4000-5000 lei la 20000-25000 lei, iar fasolea se vindea 800-1000 lei kilogramul. De aceea la sate domnea o stare de nemulțumire, ca urmare secetei, rechizițiilor și prezenței soldaților sovietici. Multora le era frică să iasă la muncile agricole pentru că aceștia îi prindeau și îi deposedau de unele lucruri.

O situație tragică se înregistra în Nordul Moldovei, acolo unde Frontul făcuse ravagii încă din vara anului 1944. În septembrie 1945 lipseau alimentele de primă necesitate, iar specula înflorea. Funcționarii publici, „al căror salariu nu se achita niciodată la timp”, resimțeau lipsa banilor necesari pentru aprovizionarea de iarnă cu lemne, îmbrăcăminte și alimente, nemulțumirile lor conducând la „adevărate frământări”. Cu toate că guvernul a acordat muncitorilor un ajutor pentru iarnă, aceștia se confruntau, în continuare cu aceeași lipsă a produselor de primă necesitate. În Moldova, starea comercianților era „în contrast” cu a restului populației, în timp ce la sate blocarea cerealelor și colectarea vitelor conducea chiar spre incidente cum s-a întâmplat în județul Roman, acolo unde delegații veniți să colecteze vitele au fost maltratați de săteni²⁰.

Tuturor acestor frământări puterea instalată la 6 martie 1945 continua să le răspundă prin apelul la formule propagandistice, dând vina pe patroni și moșieri, cât și printr-o campanie de telegrame de adeziune și prin acțiuni de strângere de noi membri pentru P.C.R. și aliații lui, prin orice mijloace. Astfel, la Rezoluția adoptată la Conferința Națională a

¹⁹ Vezi nota nr. 216 din august 1945 a Legiunii de Jandarmi Covurlui; Arhivele Naționale București, **Fond Inspectoratul General al Jandarmeriei**, dosar 104/1944, f. 207.

²⁰ Vezi nota informativă a Inspectoratului de Poliție a Moldovei de Nord pe luna septembrie; **Ibidem**, dosar 403, f. 165-170.

P.C.R. din octombrie 1945, se menționa speranța pentru o viață mai bună și mai demnă în marea operă de refacere a țării. Toate „binefacerile” urmau să se împlinescă în cazul victoriei comuniștilor în alegeri²¹.

În această perioadă circula o broșură prin care se aducea la cunoștința populației că la sate se adăposteau nu mai puțin de 7 categorii de așa-ziși reacționari, și anume: „moșierii expropriați în 1945, chiaburii, speculanții și afaceriștii, foștii legionari și antonescieni, agenții partidelor zise istorice, P.N.Ț. și P.N.L., funcționarii și cei care din neștiință sunt uneltele adevăraților reacționari”²², pentru a lupta împotriva „reacțiunii” de la sate. Prin cele mai variate mijloace, s-a încercat și transformarea Frontului Plugarilor într-un partid – organizație de masă, cifrele fiind edificatoare. În decembrie 1945, în Regionala Moldova cu 12 județe, în mediul rural Frontul Plugarilor avea 215 536 membri, față de doar 17 852 câți erau pe listele P.C.R. Evident, majoritatea erau înscriși de formă²³.

Pentru surprinderea, cât mai exactă, a realităților sociale din țară, apelul la sintezele informative ale organelor de interne dezvăluie, și pentru anul electoral 1946, prefaceri și frământări care au afectat întreaga populație. Din Nordul Moldovei, Inspectoratul de Jandarmi Suceava semnala principalele dificultăți din lumea satelor, în luna februarie 1946, care sintetizate, se refereau la lipsa alimentelor și în special a porumbului, a articolelor de îmbrăcăminte și încălțăminte („familiile numeroase de câte 4-5 persoane folosesc un rând de haine și încălțăminte, pe rând”), locuințele insalubre (în județele Botoșani, Baia și Dorohoi, pe unde trecuse linia frontului), lipsa semințelor pentru însămânțările de primăvară, precum și faptul că unii preoți solicitau sume exagerate pentru serviciile prestate. Populația urbană se lovea, pe lângă imposibilitatea găsirii unor surse de câștig, de aceeași lipsă a alimentelor și a articolelor indispensabile²⁴.

Măsurile încercate de guvern pentru a asigura protecția măcar pentru funcționarii statului, prin creșterea salariilor la începutul lui martie 1946, s-au dovedit, în condițiile crizei economice, profund ineficiente. În acest timp, Inspectoratul de Jandarmi Iași semnala, în nota informativă

²¹ XXX, **Comuniștii și proprietatea particulară**, București, 1946, p. 21.

²² **Lupta împotriva reacțiunii la sate**, București, 1948, p. 5-20.

²³ D.J.A.N. Iași, **Fond 1 Comitetul Regional Frontul Plugarilor Moldova**, dosar 3/1945, f. 102.

²⁴ Arhivele Naționale București, **Fond Inspectoratul General al Jandarmeriei**, dosar 108/1946, f. 179.

numărul 841/14 martie 1946, că locuitorii își manifestau nemulțumirea deoarece surplusul de cereale li s-a blocat în toamnă la prețul oficial. Totodată, vitele au fost ridicate conform Convenției de Armistițiu, așa încât în prezent nu mai au ce să vândă și nici banii necesari ca să-și poată cumpăra unelte agricole²⁵.

În aceste condiții, opoziția față de comunism înregistrată la unii locuitori din lumea satelor din anumite județe ale Moldovei nu trebuie să surprindă. Starea de spirit a țărănimii era contrară F.N.D.-ului, majoritatea locuitorilor fiind simpatizanți ai P.N.Ț. Aceste realități erau dublate de ceea ce se întâmpla în mediul urban pentru că, de exemplu, organizația județeană Rădăuți a P.C.R. considera că intelectualii, ofițerii, elevii, studenții și orășenii reprezintă „reacțiunea care era concentrată în magistratură, armată, administrație și școli”²⁶.

Un caz special s-a înregistrat în rândul studenților ieșeni prin asasinarea în noaptea de 19/20 martie 1946 a studentului la Medicină Sergiu Iacovlov, fruntaș al tineretului țărănist al organizației Iași. Vestea uciderii sale de poliția vremii a determinat mari manifestații și agitații de protest în Capitala Moldovei în ziua de 21 martie. Corpul său a fost depus la Biserica Sfântul Spiridon din curtea spitalului, un mare număr de studenți trecând prin fața sicriului. Deoarece înmormântarea urma să se facă la Botoșani, o coloană de câteva mii de studenți a condus sicriul până la capătul Păcurarilor, de unde a fost luat cu o mașină de către familie²⁷. Prezent la înmormântare, cunoscutul economist Gh. Zane relatează în memoriile sale că „populația Iașului formată din mici meseriași, negustori de cartiere, muncitori de la Atelierele C.F.R., de la Regie și studenți era în cea mai mare parte ostilă noului regim și autorităților sale”²⁸.

De altfel, în lunile următoare, incidentele și manifestațiile deschise cu caracter anticomunist ale studenților vor crește în orașele Cluj, Timișoara, București și Iași cu prilejul zilei de 10 mai, câteva sute de persoane fiind înregistrate și la nivelul elevilor de liceu. În mediile studențești se ducea o campanie sistematică de lansare de zvonuri, în

²⁵ D.J.A.N. Iași, **Fond Legiunea de Jandarmi**, dosar 107/1946, f. 7.

²⁶ **Ibidem**, **Fond 1 Comitetul Județean P.C.R. Iași**, dosar 1/1946, f. 271 (raport din martie 1946).

²⁷ Liviu Mărgineanu, **Ofensiva comunistă în Moldova**, în *Analele Sighet III, Anul 1946-începutul sfârșitului*, București, 1996, p. 508.

²⁸ Gh. Zane, **Memorii**, București, 1997, p. 125.

Universitatea din Iași circulând îndeosebi ziarele *Dreptatea*, *Liberalul* și *Jurnalul de dimineață* deși erau restrânse ca tiraj, iar în provincie acestea ajungeau foarte greu.

Țăranii așteptau încă, la un an de la legiferarea reformei agrare, primirea titlurilor de proprietate, iar la orașe, funcționarii își puneau unele speranțe în aplicarea noului statut al lor în privința unor creșteri salariale, întrucât scumpirile îi aduseseră în postura de a vinde obiecte casnice pentru a-și putea cumpăra hrană.

Funcționarii publici erau afectați de discrepanța dintre salarii și prețuri, echivalentul retribuției pe o zi ajungând pentru a fi achiziționat doar o jumătate de kilogram de mălai sau fasole, aceasta în timp ce economatele continuau să fie slab aprovizionate. Pentru muncitori, pe lângă problema salariilor, alte motive de îngrijorare erau determinate de faptul că unele întreprinderi nu respectau clauzele cuprinse în contractele colective de muncă, că economatele distribuiau inechitabil alimentele și articole de încălțăminte (care erau de altfel în cantități insuficiente), că rațiile erau prea mici în raport cu munca prestată, că anumite societăți industriale începuseră să-și închidă porțile din cauza lipsei cerealelor pe care trebuiau să le distribuie muncitorilor.

Răsfoind ziarul *Scânteia* din acești ani se observa apariția frecventă a unor minuscule știri de genul „Astăzi este valabilă cartela de pâine nr...”. Asemenea mici note apăreau însoțite uneori cu mici avertismente privind ajutorarea copiilor și flămânzilor din Moldova („Marea Foamete”) sau cu anunțuri triumfaliste care relatau preocupările noii Puteri: cantine ieftine pentru mineri, pentru muncitorii de la S.T.B. sau Malaxa etc.

Din anii 1946-1947 au apărut cartele pentru pâine, în diverse culori, care desemnau cantități zilnice diferențiate. Cele de culoare maro însemnau 500g de pâine și erau acordate „muncilor grele”: mineri, siderurgiști, pavagii, țapinari. Bonurile de culoare mai deschisă, mai pastelate, dar care însemnau cantități mai mici de pâine vizau persoanele care lucrau în meserii mai „ușoare”: medici, profesori, funcționari. Desigur, că au existat persoane care nu aveau dreptul la cartelă din motive adeseori antagonice: milițienii, securiștii, chiaburii, foștii industriași, toți cei considerați „pătați”, cu inaderență la noul regim. Paralel cu sistemul cartelelor a existat și achiziționarea „pe puncte” a unor produse nealimentare: bocanci, costume, izmene, unelte casnice. Tocmai de aceea, în acești ani, presa din țările Cortinei de Fier, vitupera

împotriva Planului Marshall (în fapt, investiții directe ori de portofoliu către țările Vestice afectate de război) și preamărea ajutorul „dezinteresat” al U.R.S.S. Epoca era înțesată de triumfalism, de „lupta pentru pace”, împotriva „trădătorilor de război”, dar și împotriva „dușmanilor interni și externi”.

Discrepanța dintre prețurile produselor agricole și cele comercializate prin rețeaua magazinelor de la orașe, ce acționa în defavoarea sătenilor conducea la lipsuri mari în mediul rural la capitolul îmbrăcăminte și alimente, determinând noi surse de tensiune între sat și oraș. Astfel, postul de jandarmi Rotopănești raporta în acest sens, legiunii de Jandarmi Baia, în decembrie 1946, că „produsele rurale ale cetățenilor față de cele de la oraș sunt inferioare și nu se poate face față în raport cu prețurile care urcă zilnic”. O altă nemulțumire era legată de injustițiile și abuzurile comise pentru înfăptuirea reformei agrare care „a dat pământ la mulți oameni ce nu aveau dreptul”²⁹.

Organizația județeană Baia a P.C.R., sublinia, în urma alegerilor de la 19 noiembrie 1946, că toate neajunsurile cu care se confrunta populația zonei s-au răsfrânt negativ asupra guvernului. Intelectualii satelor, preoții și funcționarii, cu mici excepții, au făcut în mare parte jocul opoziției³⁰.

Starea de spirit a locuitorilor din Moldova era, așadar, agitată, determinată de distrugerile războiului și prezența trupelor sovietice care au accentuat criza social-economică ce a dus la scăderea drastică a nivelului de trai și la inflație. Pe acest fond, nemulțumirile, neliniștile, dar și marile speranțe, au impulsionat actul propagandistic și fantezia. Temele mari au fost anticomunismul, deportarea în U.R.S.S., colhozul, și implicit, declanșarea unui război între U.R.S.S. și S.U.A. În unele județe din nordul Moldovei s-au înregistrat și unele accente antisemite, folosindu-se din plin zvonul, colportat cu sprijinul preoților și învățătorilor. Toate aceste teme au prins rădăcini în electorat, rezultatele văzându-se în alegerile din 19 noiembrie 1946, când mulți locuitori din zonă s-au manifestat împotriva comunizării țării. Prin urmare, Moldova reprezenta întruchiparea „durerilor înăbușite” și a experimentelor social-politice comuniste ce se profilau la orizont.

²⁹ Arhivele Naționale București, **Fond Inspectoratul General al Jandarmeriei**, dosar 92/1946, f. 65-66.

³⁰ D.J.A.N. Iași, **Fond 1, Comitetul Regional P.C.R. Iași**, dosar 1/1946, f. 87.